

10)

Vsi ljudje so umrljivi	Vsi ljudje so umrljivi
..... Sokrat je človek	Sokrat je človek
-----	-----
Sokrat je umrljiv	Sokrat je umrljiv

Morda se boste spraševali, ali ni trditev 'Vsi ljudje so umrljivi' prav tako splošna in skupna v kategoričnem, kot je v retoričnem silogizmu. Odgovor je, seveda, pritrdilen. Toda, ker velja kategorični silogizem za orodje znanosti, *mora biti vsak korak eksplicitno izražen*, medtem ko je retorični silogizem orodje vsakodnevne komunikacije kjer, ne le, da lahko, temveč včasih celo moramo izpustiti očitne stvari, če želimo učinkovito komunicirati.

Z Rimljani so *topoi* postali *loci* (kar je velik »napredek« za govorce indo-evropskih jezikov ...) in Ciceron jih dobesedno opredeli kot mesta, kot »bivališče vseh dokazov« (De or. 2.166.2), »skrivališče dokazov« (Part. Or. 5.7–10) ali preprosto »zakladnico argumentov (Part. Or. 109.5–6). Toda pri Kvintilijanu (Inst. 5.10.22ss.) najdemo nekaj »napotkov o rabi«, kako izvleči argumente iz teh mest, namreč s pomočjo znamenite mreže vprašanj: *Quis? Quid? Ubi? Quibus auxiliis? Cur? Quomodo? Quando?*

90

V *Novi retoriki*¹² – v tem kratkem pregledu bom izpustil skoraj 2000 let (večinoma) propadanja retorike – *topoi* niso definirani kot mesta, ki skrivajo argumente, temveč kot zelo splošne premise, ki nam pomagajo graditi vrednote in hierarhije, nekaj, čemur se je Perelman še posebej posvečal. A celo on je pustil *topose* na do neke mere deskriptivni ravni in se ni poglobil v tehnologijo njihovega delovanja ali v njihovo arhitekturo.

Presenetljivo je, da je v istem letu, ko sta Perelman in Olbrechts-Tyteca objavila svojo Novo retoriko, Stephen Toulmin objavil delo *Uses of Argument*, ki je morda ena najbolj podrobnih študij o tem, kako delujejo *topoi*. »Presenetljivo« pravim zato, ker avtor ne uporablja izraza *topos* ali *topoi*, ampak neke vrste sodni izraz »utemeljitev«. Razlog za to se zdi očiten: zajeti skuša različna »področja argumentov«, vsa področja argumentov pa, kot pravi, ne uporabljajo *toposov* kot argumentativne principe ali kot izhodišče svoje argumentacije. Po Toulminu,¹³ če imamo izjavo v obliki, »Če D potem T – kjer D pred-

12 Prim. Ch. Perelman, L. Olbrechts-Tyteca, *Traité de l'argumentation – La nouvelle rhétorique*, Bruxelles 1958/1983, 113.

13 S. Toulmin, n. d., 94–107.